

абстрактного світогляду в культурі / І. А. Павельчук // Мистецтвознавство України: Зб. наук. праць / Редкол.: А. Чебикін (голова) та ін. — К.: ІПСМ АМУ; КЖД «Софія», 2009. — Вип. 10. — С. 38–50.

14. Павельчук І. А. Поєднання традицій та новацій у навчальних програмах «Кольорознавства» в сучасній освіті України / І. А. Павельчук // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні проблеми мистецтвознавчої експертної оцінки культурних цінностей та предметів колекціонування». Київ, 26–27 листопада 2009 р. — К.: ДАКККІМ, 2009. — С. 169–171.

15. Павельчук І. А. Художественные модели реактивации абстрактной живописи в Украине (1980–2010): дис. ... канд. искусствоведения: 17.00.05. — Харьков, 2010. — 210 с.

16. Ревалд Д. Постимпрессионизм / Д. Ревалд [под ред. А. Н. Изергиной; пер. с англ. П. В. Мелковой]. — М.: Слово, 1979. — 436 с.: ил.+вкл.

17. Сезанн Поль: Переписка, воспоминания современников / Поль Сезанн [ред. И. Я. Цагарелли, вступ. ст. Н. В. Яворской, перевод Е. Р. Классон и Л. Д. Липман] — М.: Искусство, 1972.— 368 с.: ил.

18. Тайанье Ивон. Сезанн / И. Тайанье [пер. Б. И. Залесская; ред. Н. А. Борисовская, Е. С. Гордон]. — М.: Слово, 1979. — 96 с.: ил.

19. Федорук О. Відкритий до світла свого краю / О. Федорук // Володимир Микита: Каталог. — Ужгород–Київ: «Стиль SV Print», 2001. — С. 2–3.

20. Художники Закарпаття: Альбом / Закарпатська обласна державна адміністрація [упоряд. Б. Кузьма]. — Ужгород: Карпати, 2001. — 240 с.: ил.

21. Художники Закарпаття: Каталог выставки [вступ. ст. Г. С. Островский]. — М.: Советский художник, 1979. — Без паг.

22. Brion, Marcel. Cézanne / Académie Française. — London: Thames and Hudson, 1975. — 96 p.: ill. — ISBN 0500 86 004 1.

23. Burger, Fritz. Cézanne und Hodler. Einführung indie probleme Der Malerei Der Gegenwart. — München: Verlag Delphin, 1913. — 236 s.

24. Gage, John. Kolor i znaczenie: sztuka, nauka i symbolika / [przekład Joanna Holzman, Anna Żakiewicz]. — Kraków: Copyright for Polish translation by Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, 2010. — 320 s.: 137 il.

25. National Gallery of Art, Washington / By John Walker [Dir. Emer. foreword by J. Carter Brown, Dir. Harry N. Abrams]. — New York: Harry N. Abrams Inc., 1975. — 696 p.: ill.

26. Erpel Fritz. Paul Cézanne / Fritz Erpel. —Berlin: Henschelverlag, 1958. — 48 s.: ill.

27. Hornung, David. Kolor: kurs dla artystów i projektantów / [tłumaczenie Maja Brand]. — Kraków: Copyright for Polish translation Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, 2009. — 168 s.: il.

Марія СКОБЛІКОВА,
мистецтвознавець

ВИДАТНИЙ МАЙСТЕР ПОРТРЕТА

М. Скоблікова. Видатний майстер портрета.

Стаття присвячена творчості видатного українського скульптора другої половини ХХ ст. Олександра Скоблікова, який плідно працював у різних пластичних жанрах.

Ключові слова: Олександр Скобліков, українська скульптура, портретна пластика.

М. Скоблікова. Выдающийся мастер портрета.

Статья посвящена творчеству выдающегося украинского скульптора второй половины ХХ столетия Александра Скобликова, который плодотворно работал в разных пластических жанрах.

Ключевые слова: Александр Скобликов, украинская скульптура, портретная пластика.

M. Skoblikova. A prominent master of portrait.

The article is dedicated to creativity of a prominent Ukrainian sculptor of the second half of the 20th century Oleksandr Skoblikov that fruitfully worked in different plastic genres.

Keywords: Oleksandr Skoblikov, Ukrainian sculpture, the portrait plastic arts.

Олександр Павлович Скоблікова (1929–2005) — видатний український скульптор другої половини ХХ ст., майстер психологічного портрета та монументальної пластики, народний художник України, член-кореспондент Національної академії мистецтв України. Його твори

зберігаються у багатьох музеях та приватних зібраннях, прикрашають різні міста не тільки України, а й багатьох країн світу. Лише у Києві, де скульптор провів усе своє життя, налічується понад десять пам'яників та близько сорока меморіальних дошок видатним діячам. Серед них масштабністю вирізняються монумент «Дружби народів», пам'ятники В. Вернадському, Б. Патону, М. Гоголю, «Морякам Дніпровської флотилії» (створений у співавторстві зі скульптором М. Вронським), С. Лебедєву та багато інших.

Одним із найважливіших жанрів у творчості скульптора був портретний. О. Скобліков

Портрет художника В. Гуріна.
1979. 48x37x18, бронза

блискуче розкриває внутрішній світ своїх моделей, поєднуючи його з бездоганною передачею зовнішніх рис. Моделі О. Скоблікова склали цікаву галерею видатних персоналій, багато з них особисто були знайомі з майстром і залишилися увічненими в його творах. Як скульптору йому були підвладні різноманітні матеріали (від твердого мармуру до витонченої бронзи) та різні техніки виконання (від узагальнених до детально пророблених форм).

Народився Олександр Скобліков 25 лютого 1929 р. у м. Дружківка Донецької обл. Мистецьку освіту здобував спочатку у Київському інженерно-будівельному інституті на архітектурному факультеті, де провчився неповний рік (1947). Поміркувавши, вирішив, що найкращим для нього буде навчання у Київському художньому інституті (1948–1954), де він спочатку також вступив на архітектурний факультет, а за півроку перейшов на скульптурний. Його викладачами стали такі відомі скульптори, як М. Вронський, О. Олійник та безпосередній учитель, у майстерню якого він потрапив — М. Лисенко. «Мій кращій твір — це мої учні...» [1], — казав Михайло Лисенко, і мав рацію. Він не тільки прагнув виховати справжніх митців, а й особистості, і відчував

велику відповідальність за їх подальший творчий шлях. Його уроки майстерності базувалися на реалістичному мистецтві. «Важливим чинником системи М. Лисенка, якому він приділяв особливу увагу, була композиція. Йй був підпорядкований весь процес професійного зростання майбутнього скульптора» [2]. Ця школа стала основою для подальших пошуків Олександра Скоблікова.

«Своїми творами митець вагомо збагатив майже усі види і жанри пластики. В його активі твори станкової, монументальної, меморіальної і пластики малих форм. Це жанрові композиції, портрети, пам'ятники і монументи, меморіальні дошки і надгробки, пам'ятні ювілейні медалі тощо», — сказав про майстра мистецтвознавець, член-кореспондент Української академії архітектури Д. Янко [3].

Показати себе талановитим скульптором О. Скобліков зміг уже в інституті. Його дипломна робота, виконана 1954 р., сподобалася, мала багато схвальних відгуків. Він зупинив свій вибір на образі робітника-революціонера Петра Алексеєва, коли той, закутий у кайдани, вигукнув: «... підійметься мускуліста рука мільйону робочого люду...». О. Скобліков створив переконливий образ мужнього революціонера, людини незламного духу. Роботу відмітили як одну з кращих, Олександр отримав оцінку «відмінно», зробивши упевнений крок у подальше мистецьке життя, яке тільки-но починалось. Уже тоді було зрозуміло, що він багато чого зможе досягти. Його дипломна робота неодноразово експонувалася на різноманітних художніх виставках, а тепер зберігається у Львові,

у Національному музеї ім. А. Шептицького. Слід зазначити, що в ті часи роботи, які отримували оцінку «відмінно», відправляли на всесоюзні виставки дипломних робіт до Москви, що давало право вступити до Спілки художників України. Тож по закінченні інституту О. Скобліков став членом СХУ (1956).

Працювати над портретом доволі важко, адже слід не лише передати зовнішню схожість з моделлю, а й розкрити її характер. Для цього треба мати неабиякий талант, яким і був наділений О. Скобліков. «Він був прекрасним портретистом, майстром глибокого психологічного портрета», — згадує відомий український скульптор, академік НАМ України В. Чепелик [4]. Бездоганне ліплення, вміння знаходити потрібний ракурс, правильно розставляти акценти завжди було притаманне О. Скоблікову. Адже іноді від маленької деталі, від певного акценту може залежати остаточний вигляд твору. Коли створюєш портрет, треба не тільки анатомічно правильно вибудувати та показати особисті відмінності кожного портретованого, а й чітко підмічати маленькі нюанси. Майстер мусить вловити не тільки зовнішні особливості, а й характер моделі, зуміти поєднати всі аспекти у єдине ціле, пропускаючи їх крізь власні бачення та відчуття. Тільки коли в голові вимальовується остаточний образ, його можна з легкістю передати в матеріалі. А скільки часу піде на все — важко відповісти, адже це залежить від кожного особисто. В Олександра Скоблікова було унікальне вміння миттєво схоплювати головне. Добре знання анатомії та реалістичних основ мистецтва допомагало йому з легкістю створювати бездоганний цілісний образ портретованого, вихоплюючи характерні риси, підмічаючи найдрібніші нюанси, а головне — він умів передавати особливості характеру людини та знаходив притаманний тільки їй образ. О. Скобліков знав, для кого який матеріал краще використати, адже це теж має велике значення. Кожен матеріал є неповторним та має свої особливості. Він дозволяє підкреслити чи завуалювати певні деталі. І тільки майстер може відчувти, що саме потрібно йому для певної передачі. Простежити цей шлях можна на безлічі творів Олександра Павловича. Сотні портретів видатних учених, митців, науковців, політичних та громадських діячів залишилися у творчому доробку О. Скоблікова.

«Його перша персональна виставка 2006 р., на жаль, помертна, користувалася колосальним успіхом. Перебуваючи там, серед великої кількості портретів, у мене склалося таке враження, що я спілкуюся з цими людьми — знайомі, друзі, письменники, учені, робітники, академіки. Наприклад, мене дуже захопив портрет Жилюка. Це був чудовий голова колгоспу, з яким я був безпосередньо знайомий. Він надзвичайно схожий!» — пригадував живописець, заслужений художник України Д. Шостак [5].

Усі портрети О. Скоблікова характерні й особливі, але неможливо згадати тут всі, отже, мусимо зупинитися лише на деяких. Якщо говорити про бронзу, що дозволяє митцеві передавати найдрібніші пластичні елементи, кожен дотик майстра, то хотілося б відмітити низку творів, серед яких портрети Старого робітника (1957), В. Антонова-Овсієнка (1967), Н. Шарлеманя (1970), Р. Чаговця (1977), В. Гуріна (1979), Б. Патона (1980), О. Артамонова (1980), К. Трохименка (1982) та ін.

В усіх портретах О. Скобліков досконало розкриває особливості кожного портретованого. В портреті старого робітника, для якого позував у 1950-ті рр. Кирило Сиченко, батько Юлії Скоблікової (дружини Олександра Павловича), скульптор зміг сконцентрувати все те, що притаманне моделі. Роботі властиве, можна сказати, «роденівське» ліплення, яке завдяки ніби дрібним мазкам пензля створює відчуття хвилювання, бурхливої енергії, що накопичилась у душі робітника. Відчувається бунтарський характер, його думки зібрані в єдине ціле. Плинність хвилястої поверхні поступово спрямовує до сконцентрованого погляду — який є головним акцентом цього твору.

У портреті академіка Р. Чаговця майстер скористався тим самим скульптурним принципом, але ліплення стало ще дрібнішим, створивши таким чином цікавий образ старого вченого. Примружений, навіть трохи хитруватий, гострий, але водночас пустотливий погляд Р. Чаговця чітко фіксує його справжню вдачу. І. Алексєєнко, директор видавництва «Наукова думка», стосовно портрета сказав: «Я спілкувався з цим ученим в інституті біохімії, і мене вразило те, що скульптор зумів вловити дуже характерну особливість цієї людини та передати її художніми засобами. Р. Чаговець був людиною дуже розумною і доброю, але трішечки міг «підчепити». Я подивився і побачив, як добре переданий його образ і саме ця риса характеру. Навіть здивувався та подумав: «Господи, як можна такими засобами передати характер людини!» [6].

Або портрет В. Гуріна, в якому бачимо Василя Івановича не тільки дуже схожим, скульптор за декілька сеансів вловив і правдиво і натхненно передав дух художника. Його чуприна, що розвивається, розстібнутий комір, творчий погляд, підкреслений трохи піднятими бровами, та зморшка між ними вимальовують справжнього митця.

Хочеться навести слова живописця, академіка НАМ України В. Гуріна: «Я позував приблизно два дні. Коли сів на подіум, він уважно подивився і почав ліпити. Я тоді був ще молодий, кучерявий. І в ту мить я побачив увесь його трепет у роботі. З яким натхненням він переді мною стояв і щось ліпив, логічно, запрограмовано. З якою енергією він віддавав себе роботі! А як він малював портрети! Не кажучи вже про ті, що ліпив. А мій портрет, він же більше схожий на мене, ніж я сам, живий. Олександр дуже тонко відчував характер» [7].

Якщо говорити про такий матеріал, як мармур, слід відмітити: незважаючи на те, що це камінь, він дозволяє створювати доволі легкі, навіть ліричні твори. Наприклад, портрет Б. Чистякова. Спокійний, зосереджений, з гордо піднятою головою, подумки він увесь занурений у світ музики, яка лунає у його голові. Неодноразово О. Скобліков спостерігав, як Б. Чистяков неквапливою ходою йшов вулицею повз його будинок. Ідея виліпити портрет відомого диригента та сусіда Б. Чистякова сформувалась поступово. О. Скобліков вирішив, що обов'язково повинен створити портрет артиста і звернувся до диригента з проханням позувати йому. Борис Ілліч погодився, і по закінченню роботи залишився дуже задоволеним. Невдовзі твір був репрезентований на черговій виставці.

Для портрета дружини Юлії (1958) О. Скобліков також обирає мармур — класичний та співучий матеріал, піддатливий у роботі при деталізації форм. Майстер старанно працював над контрастним ефектом між згладженим та грубо обробленим каменем. Він зобразив її із зібраним назад волоссям та спрямованим удалечінь поглядом. Скульптор створив цілісний образ краси в поєднанні з особистими почуттями.

«Зайшовши до скульптора, ми потрапили в «живий музей», що його створив Олександр Павлович. Сотні портретів, чудових портретів, ціла серія досконалих, майстерно виконаних робіт, які ми могли розглядати годинами», — розповідає В. Гурін [8].

«Працездатність його — неймовірна: створено стільки, що декотрим і двох життів не вистачило б. На перший позір, він працював швидко. Можливо, уже сам процес роботи безпосередньо з матеріалом справляв враження якоїсь, навіть грайливої, легкості. Але то — оманливе враження, позаяк перед процесом ліплення дня і ночі, місяці а то й роки йшли на обдумування, осмислення того чи іншого образу (а захмарних висот Скобліков сягнув саме в історичному портреті). І не просто проробка внутрішнім зором, а доскіпливе вивчення об'єкту. І не лише його візуальне зображення, а й життєпис і, зрештою, епоху, в якій діяв герой» — говорить про скульптора поет, академік НАН України Б. Олійник [9].

Другою стежиною творчого шляху, яку пройшов Олександр Скобліков, була монументальна скульптура. Багато пам'ятників, монументів, погрудь стоять по різних містах, селах, а також країнах. До кожного твору в нього був свій підхід. Працюючи з різними архітекторами, О. Скобліков неодноразово виступав і сам у цій ролі. Адже не слід забувати, що він отримав певні знання з архітектури, спочатку потрапив саме на цей факультет. Відчуття композиції і вміння розставляти правильні доміанти, не раз допомагало створити цілісний закінчений проект.

Олександр Скобліков створив багато цікавих пам'ятників видатним діячам культури, зокрема Тарасові Шевченку для французького міста Шалет-Сюр-Люен (1974), А. Церетелі у м. Батумі (1982), М. Заньковецькій у м. Ніжині (1993), Я. Домбровському у м. Житомирі (1971), Б. Патону (1982), М. Гоголю (1982), а також монумент «Дружби народів» (1982), «Морякам Дніпровської флотилії» (1979) у м. Києві та багато інших.

Виокремлюючи лише деякі, хотілося б відзначити насамперед пам'ятник першому президентові Академії наук України В. Вернадському (1981). Вдале композиційне вирішення, узагальненість форм та цілісність постаті і постаменту, вдале поєднання пластики архітектурноусвідчати провисокий професійний рівень митця, його майстерність. Максимальне використання виразності матеріалу, його кольору та фактури підкреслює розуміння майстром особливостей граніту. В цій роботі використано червоний граніт — улюблений колір майстра. О. Скобліков зобразив академіка, який сидить, поринувши у роздуми, тримаючи в руці шматок мінералу.

Пам'ятник видатному вченому Б. Патону створено з бронзи. Погруддя академіка

розташоване на гранітному постаменті. Знаючи видатного вченого особисто, майстру було набагато легше працювати над портретом академіка, який вийшов настільки схожим з натурою, що складається враження, ніби перед тобою реальний Борис Євгенович, який спокійно і приємно посміхається. На відкритті пам'ятника Б. Патон бути присутнім не зміг, але написав Олександрові Павловичу теплого листа з великою вдячністю. Про цю роботу багато хто каже — «наче живий».

Важливою подією стало відкриття монументу «Дружби народів» у Києві. Конкурс на цей проект тривав близько 25 років, за цей час було створено безліч ескізів. Тривалий час обирали місце. Було запропоновано багато варіантів — на Ленінградській площі, біля мосту Патона, навіть біля цирку на площі Перемоги. Як згадують, по черзі на всіх припустимих місцях встановлювали брилу з написом «Тут буде споруджено...». Але врешті-решт вирішили встановити його над Дніпром, за будинком Національної філармонії України, неподалік Хрещатика. Вдало закомпонований ансамбль складається з кількох груп. Центральне місце на гранітному постаменті посідає двофігурна бронзова композиція робітників — українця і росіянина, що тримають над головою орден Дружби Народів. Праворуч, плавнo переходячи у пагорб, встановлена гранітна група з дев'яти постатей: запорізький козак зі щитом у руці, дві постаті українських та російських вояків, посол Московії, Богдан Хмельницький, який тримає в одній руці акт про угоду, а в іншій — булаву, далі — мати з дитиною, поруч — постать молодого хлопця, а завершує групу бандурист. Навпроти скульптурного ансамблю — амфітеатр, що є наче його продовженням. З іншого боку композиції влаштовано оглядовий майданчик, з якого відкривається чудовий вигляд на лівий берег Дніпра, Поділ, річковий вокзал і пам'ятник «Морякам Дніпровської флотилії». Увінчує ансамбль велика арка у вигляді райдуги, що здійснюється над постами. Цей монумент вирізнявся вдалим архітектурним вирішенням.

Над багатофігурною композицією, присвяченою героям війни — морякам Дніпровської флотилії, О. Скобліков працював у співтворстві з М. Вронським. Вони виграли конкурс, створивши безліч ескізів з натури. Під час самого творчого процесу передивилися і проаналізували багато архівних документів, виконали низку етюдів. А найкориснішими виявилися бесіди з ветеранами, які приїздили до Києва з різних куточків України, щоб розповісти про бойові історії і таким чином допомогти скульпторам відтворити найхарактерніше в образах моряків, які були фактично приречені на загибель. Адже кораблі флотилії у водах Дніпра стали просто мішенню для гітлерівських гармат. Круговий характер композиції асоціюється з круговою обороною Києва, де шансів вжити фактично не було. Це підкреслює високий обеліск, навколо якого розташовані постаті моряків. Серед них виокремлюються дві — пораненого моряка та його друга. Вони міцно тримаються, стиснувши руки один одного. Цим жестом скульптори неначе хочуть показати, наскільки важливою і сильною є перевірена війною дружба. А постать моряка з гранатою в руці уособлює велику силу духу моряка-героя.

Одного разу Олександр Скобліков, прогулювався зі своєю трирічною онукою Марією навколо пам'ятника. Довго бігаючи, дитина втомилася і попросилася на ручки. Маленька дівчинка стала уважно розглядати монумент, особливо її зацікавив моряк з гранатою. Щось знайоме та рідне було в його рисах обличчя. Декілька разів вона переводила погляд з діда на моряка і нарешті спитала: «А чому він на тебе схожий?». Скульптор замислився і зрозумів, що й справді ненавмисно створив героя трохи схожого на себе. А онуці О. Скобліков,

Медаль К. Ушинського. 1974, бронза

усміхаючись, сказав: «А я дійсно зробив його на себе схожим». Це є доволі поширеним явищем, коли майстри, часом мимоволі, створюють роботи, де їхні герої стають схожими на авторів.

Упродовж життя скульптор багато працював і над приватними замовленнями, серед яких вагому частину складають надгробки, що увічнили у камені та бронзі образи видатних людей. Вони встановлені на різних цвинтарях, але, на жаль, не про всі роботи скульптора маємо відомості. Серед них хочеться згадати надгробок для матері першої жінки-космонавта Валентини Терешкової у Москві. Донька сама приїхала до Олександра Павловича з проханням створити цей пам'ятник. Також надгробок музиканту К. Савельєву, що встановлений у Ялті. Багато надгробків О. Скоблікова є на київському Байковому кладовищі: О. Шовкуненку, О. Корнійчуку, П. Вірському, М. Вериківському, В. Лавриненкову, Л. Шпаковському, І. Єсипенку, В. Суміну, Л. Палажченку, В. Гриднєву, В. Ізбекову, І. Ісаханову та іншим відомим особам.

Олександр Скобліков працював у медальєрному мистецтві, а також багато уваги приділяв створенню меморіальних дощок — М. Вериківському (1972), О. Білецькому (1973), Ю. Смоличу (1980), Г. Мелехову (1988), В. Парфирьєву (1992), Я. Давидзону (2000), Б. Медовару (2001) та багатьом іншим. Вони вирізняються не тільки манерою виконання, а й композиційним вирішенням. У цих творах О. Скобліков зазвичай відмовляється від найпростішої схеми, як він казав «голова у профіль», а намагається на невеликій площині відтворити образ героя, показати його особливості усіма можливими скульптурними засобами. У композицію поясного портретного зображення скульптор привносить ряд побутових деталей, які допомагають створити атмосферу і розкрити внутрішню сутність, що характеризує портретованого та його діяльність. Стосовно цих робіт автор розповідає: «...адже гроші платять, як кажуть, за розмір, а я, за такі ж гроші, люблю створювати зображення з руками, тобто цілу композицію, яка привертає глядача, та й самому приємно, бо вже виходить твір, а не голова у профіль». Особливо це помітно у тих творах, що припадають на другу половину його діяльності.

Олександр Скобліков працював і над станковою скульптурою. Загалом частина цих робіт не схожа на інші твори митця, вони більш камерні, у них майстер розкривається перед глядачем, як багатогранна натура. В його доробку є і ліричні композиції, і героїчні постаті.

У постаті ватажка народного руху Устима Кармелюка, бунтівника та борця за розкріпачення селян, підкреслені насамперед рішучість і воля. О. Скобліков трактує його образ крізь призму героїчного бачення. Виставлена вперед ліва нога, напружено стиснутий кулак, розправлені плечі, суворий сконцентрований погляд з-під насуплених брів — такими засобами художник досягає виразності образу.

Жанрова скульптура 1960 р. «На цілині» («Куховарка») дуже пластична й цікава за своїм композиційним вирішенням. У ній вдало поєдналися внутрішній спокій та динаміка. Майстер блискуче вихопив мить з буденності, зобразивши молоду куховарку на цілині, яка на хвилинку відірвалася від праці, щоб подивитись на ручний годинник, і в цю мить сильний порив вітру розвіяв її спідницю. Зі спогадів О. Скоблікова дізнаємось, що першим на виставці твір побачив відомий художник Михайло Деревус. Скульптура йому дуже сподобалася. Метр підійшов і щиро привітав колегу з успіхом.

Камерна скульптурна композиція «Біла струмка» (1960) вийшла дуже ліричною та гармонійною. Оголена дівчина сидить, підібгавши ноги й обхопивши коліна руками. Задумливий, спокійний погляд спрямований «у воду». Дивлячись на неї, ніби відчуваєш дзюрчання струмка та спів птахів. Такі роботи, як цей твір, не характерні для майстра. Взагалі, про камерний аспект творчості О. Скоблікова мало кому відомо, але про нього також хотілося б згадати.

Якось поет Борис Олійник слушно зауважив: «Одне слово, чи й знайдеш якийсь куток Києва та й усієї України, де б не зустрів бюст, повноростий пам'ятник чи меморіальну дошку, створені Олександром Павловичем» [10].

Олександр Скобліков був не тільки видатним митцем, а й активним громадським діячем. «Сумно, що серед нас дуже мало зараз таких світлих особистостей, яким був і залишається у нашій пам'яті видатний митець, державний діяч і людина з Великої літери, народний художник України, голова Спілки художників України і її Київської організації, депутат Верховної Ради СРСР, член-кореспондент Академії мистецтв України Олександр Скобліков. Олександр Павлович був щирою, доброзичливою, широкої душі людиною, з радістю і повсякденною готовністю налаштований робити людям добро. У моїй уяві він залишався інтелігентним

чоловіком, який щохвилини був готовий, мов спринтер на дистанції, допомагати людям, колегам та й усім, хто до нього звертався» — згадує мистецтвознавець, академік НАМ України М. Криволапов [11].

«Мене завжди вражала молодість цієї людини. По-перше, я ніколи не думав що йому стільки років, по-друге, він завжди у гарній формі, підтягнутий, ніколи ні на що не жалівся. А ще його душа! Така молода душа! Я казав, він пішов з цього світу молодою людиною» — пригадує І. Алексєнко, директор видавництва «Наукова думка» [12].

«У мене склалося таке враження, що Олександр Павлович — це людина, яка ніколи не відпочиває», — говорив народний художник України О. Артамонов [13].

«Уміння цінувати людину завжди було властиве Олександрові. В його майстерні бували усі — від іменитих до звичайної молоді. Він не зважав на регалії, а сприймав людину такою, якою вона є», — сказав живописець В. Гурін [14].

Саме так згадують О. Скоблікова друзі та колеги. Адже перебуваючи на різних посадах, він встиг зробити багато добра, в тому числі і як голова Спілки художників України. Постійні поїздки по Україні та різних регіонах колишнього СРСР, вирішення господарських і творчих питань забирало багато часу. Праця у власній майстерні інколи затягувалася до світанку, а потім знов громадська робота. Однак це не заважало майстрові повністю віддаватися творчій роботі і доводити кожним новим твором, що він майстер своєї справи.

Майстерня митця розміщувалася на вул. Перспективній 2/В. Це був такий собі осередок дружнього спілкування. До нього приходили і з радіщами, і з горем. Він ніколи не відмовляв у допомозі, якщо хтось її потребував.

В останнє десятиріччя свого життя О. Скобліков співпрацював з Національним технічним університетом України (КПІ). Спочатку Олександр Павлович для музею КПІ виліпив вісім погрудь видатних учених. Потім з'явилися два пам'ятники: С. Лебедєву (2002) — творцю першого комп'ютера у континентальній Європі та видатному математику М. Кравчуку (2003). Він створив також пам'ятник Є. Патону (2002), що встановлений, як і попередні, біля головного корпусу технічного університету. На відкритті був присутній син Євгена Оскаровича — Борис Патон, який залишився задоволеним, та і як могло бути інакше, якщо він сам рекомендував О. Скоблікова як найкращого майстра ректорові КПІ М. Згуровському.

Останньою роботою, яку створив Скобліков для КПІ, стала бронзова меморіальна дошка Д. Менделєєву (2003) у вигляді вертикальної площини, поділеної на дві частини. У верхній — барельєфне зображення голови вченого, а у нижній — супроводжувальний напис: «такої загальної сукупності... спеціальних праць... яку я бачив у студентів першого випуску Київської політехніки не зустрінеш у відомих мені університетах і технологічних інститутах...» — і підпис: «Голова екзаменаційної комісії Д. І. Менделєєв. 1903». За планами університету Олександр Скобліков мав створити ще низку пам'ятників видатним ученим, але цьому не судилося здійснитися...

З кінця 1990-х рр. О. Скобліков входив до складу експертної ради з питань дизайну пам'ятних монет України у Національному банку України.

Олександра Павловича завжди любили і поважали. За визначні творчі досягнення

Портрет диригента Б. Чистякова.
1959. 53x49x32, мармур

йому було присвоєно звання народного художника України (1976) та обрано членом-кореспондентом Академії мистецтв України (2000). У Ніжині він був почесним громадянином міста. За «Портрет Г. Петровського» (1969) його нагороджено медаллю «За доблесний труд». За монументальне погруддя польського революціонера Я. Домбровського для міста Житомира (1971), де той народився, та пам'ятник Л. Варинському (1971), який встановлено на його батьківщині у с. Мартинівці Черкаської обл., О. Скоблікова нагороджено орденом «За заслуги перед польською культурою» для іноземних діячів культури. Йому присуджено республіканську премію ЛКСМУ ім. М. Островського (1972), нагороджено почесною відзнакою Українського фонду культури «За подвижництво в культурі», високими урядовими відзнаками — орденом «Трудового Червоного Прапора» (1979) та орденом «За заслуги» III ступеня (2004).

Останньою значною творчою подією в житті О. Скоблікова стало відкриття пам'ятника Т. Шевченку у Кременчуці. Робота над ним тривала багато років через відсутність фінансування, але тепер велична постать Кобзаря височить на високому постаменті.

Скобліков — майстер широкого творчого діапазону, який успішно працює в станковій, монументальній, меморіальній, скульптурі малих форм. Та в усіх видах в основі своєї він залишається портретистом» — писав мистецтвознавець Д. Янко [15].

Олександр Павлович Скобліков творив до останньої миті. Він раптово помер 29 січня 2005 р. Могилу скульптора на Байковому цвинтарі в Києві оточують, ніби в почесній варті, політики, скульптури його сучасників, створені ним самим...

-
1. Л. Лисенко. Мій краший твір — це мої учні... //Мистецтвознавство України. — К.: 2006. — Вип. 6–7. — С. 32.
  2. Скульптор Михайло Лисенко та його учні: Каталог /Автор та упорядник Л. Лисенко. — К.: 2006. — С. 6.
  3. Спогади мистецтвознавця, члена-кореспондента УАА Д. Янка про О. П. Скоблікова. — Рукопис. Архів автора.
  4. Спогади скульптора, академіка НАМ України В. Чепелика про О. П. Скоблікова. Інтерв'ю. — Рукопис. Архів автора.
  5. Спогади живописця, заслуженого художника України Д. Шостака про О. П. Скоблікова. Інтерв'ю. — Рукопис. Архів автора.
  6. Спогади директора видавництва «Наукова Думка», заслуженого працівника культури України І. Алексєенка про О. П. Скоблікова. Інтерв'ю. — Архів автора.
  7. Спогади живописця, академіка НАМ України В. Гуріна про О. П. Скоблікова. Інтерв'ю. — Архів автора.
  8. Там само.
  9. Спогади поета, академіка НАН України Б. Олійника про О. П. Скоблікова. Рукопис. Архів автора.
  10. Там само.
  11. Спогади мистецтвознавця, академіка НАМ України М. Криволапова про О. П. Скоблікова. Рукопис. — Архів автора.
  12. Спогади директора видавництва «Наукова Думка», заслуженого працівника культури України І. Алексєенка про О. П. Скоблікова. Інтерв'ю. — Архів автора.
  13. Спогади живописця, народного художника України О. Артамонова про О. П. Скоблікова. Інтерв'ю. — Архів автора.
  14. Спогади живописця, академіка НАМ України В. Гуріна про О. П. Скоблікова. Інтерв'ю. — Архів автора.
  15. Олександр Скобліков: Альбом /Автор вступної статті та упорядник Д. Янко. — К.: Мистецтво, 1979. — С. 11.